

Stosowanie Polskich Norm w budownictwie

POLISH STANDARDS IN CONSTRUCTION SECTOR

Streszczenie

Dobrowolność stosowania Polskich Norm jest dużym wyzwaniem dla projektanta i innych uczestników procesu budowlanego. Obecnie w Polsce mamy sytuację taką samą, jak w pozostałych państwach członkowskich UE, gdzie normy są elementem wiedzy technicznej, szeroko wykorzystywanej w praktyce. W Polsce ustawa o *normalizacji* pozwala na powoływanie Polskich Norm w przepisach prawnych. W referacie omówiono powiązania norm z ustawą – *Prawo budowlane*, ustawą o *wyrobach budowlanych* i przepisami techniczno-budowlanymi.

Abstract

A voluntary character of using Polish Standards is a great challenge for designers and other participants of a building process. Nowadays we have in Poland the same situation similar to that of the remaining Member States, in which standards form a portion of technical knowledge widely applied in practice. In Poland, the Act on Standardization allows to make reference of Polish Standards to legal provisions. The relations between standards, the Act of Construction Law, the Act on Construction Products and technical-building provisions were discussed in this paper.

1. Uwagi ogólne

Korzystanie z Polskich Norm w działalności budowlanej, regulowanej przepisami prawnymi, jest jednym z istotnych elementów zapewniających spełnienie wymagań podstawowych w stosunku do obiektów budowlanych. Mimo, że Polskie Normy nie są obowiązującym dokumentem, to jednak stanowią element wiedzy budowlanej, który powinien być możliwie jak najszerszej wykorzystywany przez techniczną kadrę budowlaną w procesie budowy obiektów budowlanych. Projektant, wykonawca i użytkownik powinni mieć pewną świadomość roli jaką odgrywają Polskie Normy na etapie powstawania projektu budowlanego, następnie w trakcie jego budowy, a później podczas utrzymywania obiektu, powiązanego często z remontami czy przebudową.

Relacje pomiędzy przepisami prawnymi w budownictwie a Polskimi Normami nabrały nowego wymiaru z chwilą wejścia w życie postanowień ustawy z 12 września 2002 r. o *normalizacji* (Dz. U. nr 169/2002, poz. 1386), tj. od 1 stycznia 2003 r.

W wymienionej wyżej ustawie przyjęto zasadę, analogicznie jak w państwach o gospodarce rynkowej, a więc i w państwach członkowskich UE, że stosowanie norm jest dobrowolne. Przez dobrowolność stosowania norm należy rozumieć, że państwo nie nakłada na obywatela obowiązku respektowania wymagań znajdujących się w tych normach, pozostawiając decyzję w tej kwestii osobom zainteresowanym. Polskie Normy zapewniają m.in. uwzględnianie interesu publicznego, możliwość uczestnictwa wszystkich zainteresowanych w procesie opracowywania norm, niezależność od administracji publicznej, wykorzystywanie sprawdzonych osiągnięć nauki i techniki, a także zgodność z zasadami normalizacji europejskiej (normy EN) i międzynarodowej (normy ISO).

2. Postanowienia ustawy o normalizacji

Korzystanie z Polskich Norm regulują postanowienia zawarte w art. 5 ustawy o normalizacji.

♦ art. 5 ust. 1

Ustęp ten brzmi: „Polska Norma jest normą krajową, przyjętą w drodze konsensu i zatwierdzoną przez krajową jednostkę normalizacyjną, powszechnie dostępną, oznaczoną – na zasadzie wyłączości – symbolem PN”.

Norma ustala – do powszechnego i wielokrotnego stosowania – zasady, wytyczne lub charakterystyki odnoszące się do różnych rodzajów działalności lub ich wyników i zmierzające do uzyskania optymalnego stopnia uporządkowania w określonym zakresie.

Polskie Normy budowlane, o ile są całkowicie przygotowywane w Polskim Komitecie Normalizacyjnym (przez Komitety Techniczne), to wówczas, jako tzw. normy własne, oprócz symbolu PN posiadają literę B, rok zatwierdzenia oraz numer kolejny. Na dzień 15 czerwca 2004 r. liczba takich norm w aktualnym zbiorze norm PKN wynosiła 1010.

♦ art. 5 ust. 2

Ustęp ten brzmi: „Polska Norma może być wprowadzeniem normy europejskiej lub międzynarodowej. Wprowadzenie to może nastąpić w języku oryginału”.

W przeważającej większości normy europejskie bądź międzynarodowe tłumaczone są dosłownie na język polski. Z możliwości wprowadzania norm w języku oryginału korzysta się bardzo rzadko. W budownictwie dotyczy to najczęściej norm zharmonizowanych, z tym, że przewiduje się stosunkowo szybkie tłumaczenie tych norm na język polski. Do

tego czasu oznaczone są one symbolem PN-EN (U). Wprowadzenie normy europejskiej do zbioru Polskich Norm w języku polskim wyróżnione jest symbolem PN-EN lub PN-EN ISO (gdy norma europejska jest już wprowadzeniem normy międzynarodowej), a także – przy bezpośrednim wprowadzeniu normy międzynarodowej – stosowany jest symbol PN-ISO.

Liczba ww. norm w zbiorze norm aktualnych PKN, na dzień 15 czerwca 2004 r., wynosiła:

- PN-EN (U) – 158,
- PN-EN – 830,
- PN-EN ISO – 104,
- PN-ISO – 108.

Wprowadzanie do zbioru PN norm europejskich EN lub norm międzynarodowych ISO polega na nadaniu tym normom statusu normy krajowej (przez jej zatwierdzenie przez Polski Komitet Normalizacyjny) oraz na równoczesnym wycofaniu norm krajowych sprzecznych z normami wprowadzanymi.

Wycofywanie norm wynika z faktu, że w systemie normalizacji dobrowolnej, norma jest dokumentem ustalającym uznaną regułę odzwierciedlającą aktualny stan wiedzy technicznej. Dynamiczny proces uwzględniania w normach postępu naukowo-technicznego skutkuje więc wycofywaniem norm, które nie zawierają uznanych reguł lub też reguły tam zawarte utraciły przymiot reguły aktualnej.

Wycofanie normy może być również spowodowane tym, że postanowienia w niej zawarte znajdują się w normie innej, obejmującej zakres tematyczny normy zastępowanej.

Wycofanie normy oznacza więc wyłączenie jej ze zbioru norm aktualnych, ale nadal pozostaje ona formalnie w zbiorze norm Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Faktu wycofania normy nie należy łączyć z prawnym zakazem stosowania normy wycofanej, jak w poprzednim systemie normalizacyjnym, gdy stosowanie norm było obowiązkowe.

Normy wycofane tym się różnią od norm aktualnych, że prezentują rozwiązania mniej nowoczesne, ale nie błędne. Norma wycofana staje się normą archiwalną dopiero wtedy, gdy znikną jakiegokolwiek powołania na nią w dokumentach normatywnych (np. w przepisach techniczno-budowlanych).

Szerokie wprowadzanie norm europejskich i norm międzynarodowych do zbioru norm Polskiego Komitetu Normalizacyjnego jest elementem postępującej harmonizacji polskich przepisów prawnych z przepisami Unii Europejskiej. Harmonizacja ta jest niezbędna do efektywnego prowadzenia wspólnej polityki gospodarczej. Obecnie Polska nie jest już tylko biernym uczestnikiem takiego procesu, ale czynnie działa przy tworzeniu norm europejskich, poprzez pracę w strukturach normalizacyjnych CEN, wnosząc swoją wiedzę i bogate doświadczenie w budownictwie. Jednym z podstawowych celów gospodarczych takiej współpracy jest zapewnienie swobodnego przepływu towarów i usług. W przypadku wyrobów budowlanych regulacje te objęte są postanowieniami dyrektywy 89/106/EWG, w sprawie zbliżenia przepisów prawnych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących wyrobów budowlanych. Normy EN zgodne z tą dyrektywą są normami dotyczącymi wyłącznie wyrobów budowlanych i noszą miano tzw. norm zharmonizowanych. Wykaz tych norm – zgodnie z ustawą o systemach oceny zgodności – będzie publikowany, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

W załączniku nr 1 podano aktualny na dzień 23 czerwca 2004 r. wyciąg z pełnego wykazu zawierającego w sumie 120 pozycji normalizacyjnych. Wyciąg ten obejmuje normy odnoszące się do: cementu, wapna, gipsu, zapraw, kruszyw naturalnych, wyrobów

ceramicznych, wyrobów i prefabrykatów betonowych, żelbetowych i z betonu sprężonego oraz domieszek do zapraw i betonów.

♦ **art. 5 ust. 3**

Ustęp ten brzmi: „Stosowanie Polskich Norm jest dobrowolne”.

Przepis o dobrowolnym stosowaniu Polskich Norm istniał już w poprzedniej ustawie odnoszącej się do problematyki normalizacyjnej w Polsce. Przypomnę, że była to ustawa o normalizacji z 3 kwietnia 1993 r. (Dz. U. nr 55/1993, poz. 251).

Ustawa tamta, mimo podstawowego zapisu o dobrowolności Polskich Norm, nakładała obowiązek stosowania tych norm, które wprowadzone zostaną do tzw. wykazu norm do obowiązkowego stosowania, przygotowanych przez ministrów w zakresie swoich kompetencji. Obowiązek ten nakładany był, w szczególności, gdy Polska Norma dotyczyła:

- ochrony życia, zdrowia, mienia, bezpieczeństwa pracy i użytkowania,
- ochrony środowiska,
- wyrobów zamawianych przez organy państwowe.

W budownictwie, ministrowie odpowiedzialni (zgodnie z ustawą z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej) za dział administracji rządowej obejmujący budownictwo oraz gospodarkę przestrzenną i mieszkaniową, wydali – od 1994 r. do 2002 r. – sześciokrotnie, stosowne rozporządzenia, które zawierały wykazy Polskich Norm obowiązujących. Z początkowej liczby norm wskazanych do obowiązkowego stosowania wynoszącej 258 w rozporządzeniu wydanym w 2001 r. liczba ta zmalała do 84 PN. Zmniejszanie liczby norm obowiązujących było konsekwencją harmonizacji przepisów polskich z regulacjami Unii Europejskiej.

Polskie Normy wskazane do obowiązkowego stosowania w budownictwie występowały – do 15 grudnia 2002 r. – jako podstawa prawna w ustawie – Prawo budowlane oraz w rozporządzeniach wykonawczych (na podstawie art. 7 ust. 1, pkt 1) tworzących tzw. warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie. Całkowite uchycenie wykazu nastąpiło w wyniku rozporządzenia ministra infrastruktury z 12 września 2002 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania niektórych Polskich Norm; od 15 grudnia 2002 r. wszystkie normy w budownictwie mają status norm do dobrowolnego stosowania.

♦ **art. 5 ust. 4**

Ustęp ten brzmi: „Polskie Normy mogą być powoływane w przepisach prawnych po ich opublikowaniu w języku polskim”.

Problem powoływania postanowień normalizacyjnych w przepisach techniczno-budowlanych rozwiązany został różnie w państwach członkowskich Unii Europejskiej. W państwach tych od wielu już lat nie ma powszechnego obowiązku stosowania norm krajowych, a przyjęto założenie, że należą one do wiedzy technicznej, z której należy możliwie szeroko korzystać. I tak na przykład:

- przepisy holenderskie (Building Decree – Dekret budowlany ministra budownictwa, gospodarki przestrzennej i środowiska – z 16 grudnia 1991 r.) stanowią, że Normy Holenderskie (NEN) pełnią bardzo ważną rolę w holenderskim Dekrecie budowlanym. Wszędzie, gdzie jest to tylko możliwe przepis odwołuje się do norm. Normy te podają określone metody sprawdzania, czy obiekt budowlany spełnia wymagania Dekretu budowlanego. W Dekrecie następuje także odwołanie do terminologii podanej w normach, a także do szeregu wartości granicznych tam określonych. Odwołanie

ma charakter bezpośredni – dotyczy to 40 norm holenderskich oraz także do znacznej liczby norm, lecz w sposób pośredni. Dekret odwołuje się do całej normy lub tylko jej części,

- przepisy duńskie (Building Regulations – Przepisy budowlane z 1 kwietnia 1995 r.) wprowadzają bezpośrednie odwołania do duńskich norm. Powołanie następuje poprzez podanie numeru i tytułu normy, której postanowienia uzupełniają wymagania podane w przepisach techniczno-budowlanych. Na przykład, w części dotyczącej zapewnienia bezpieczeństwa konstrukcji przywołuje się 12 duńskich norm, a w części odnoszącej się do bezpieczeństwa pożarowego – 8 norm,
- normalizacyjne przepisy francuskie wydane przez AFNOR zakładają, że tzw. homologowane normy przeznaczone są przede wszystkim, jako dokumenty odniesienia dla przepisów technicznych; przy powołaniach obowiązuje zawsze oznaczenie NF – norme française (norma francuska). Decyzję o homologacji normy, tzn. o uznaniu jej, jako normy szczególnie przydatnej dla gospodarki, interesu publicznego, zdrowia i bezpieczeństwa podejmuje rada administracyjna AFNOR. Podawanie ustaleń normalizacyjnych w przepisach techniczno-budowlanych nie wymaga przywoływania normy, z której ustalenia te pochodzą.

Przy opracowywaniu polskiego podejścia do powiązania norm z przepisami prawnymi w dziedzinie budownictwa przyjęto zasadę, że korzystanie z Polskich Norm z zachowaniem ich nieobowiązkowego statusu może następować jedynie pod warunkiem wprowadzenia odpowiednich uzupełnień i zmian nie tylko – w formie ogólnej – w ustawie – Prawo budowlane i ustawie o wyrobach budowlanych, ale także – poprzez szczegółowe powołania – rozporządzeń wykonawczych wydanych na ich podstawie. W przypadku prawa budowlanego są to przepisy techniczno-budowlane.

Założono trzy sposoby wprowadzania tych uzupełnień i zmian, a mianowicie:

- przeniesienie postanowień normalizacyjnych do przepisów techniczno-budowlanych,
- wskazanie Polskiej Normy, jako podstawowej, ale nie jedynej możliwości zapewniającej spełnienie wymagań określonych w tych przepisach,
- przywołanie przedmiotowo-zakresowe Polskiej Normy lub podanie jej pełnego tytułu i numeru.

3. Powiązanie przepisów budowlanych z normami

W **ustawie z 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane** w 2003 r. (Dz. U. nr 80/2003, poz. 718) znowelizowano **art. 5**, którego **ust. 1 pkt 1** brzmi następująco:

1. *Obiekt budowlany wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi należy, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, projektować i budować w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej zapewniając*

1) *spełnienie wymagań podstawowych dotyczących:*

- a) *bezpieczeństwa konstrukcji,*
- b) *bezpieczeństwa pożarowego,*
- c) *bezpieczeństwa użytkowania,*
- d) *odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych oraz ochrony środowiska,*
- e) *ochrony przed hałasem i drganiami,*
- f) *oszczędności energii odpowiedniej izolacyjności przegród”.*

W zapisie tym – porównując do brzmienia sprzed nowelizacji – brak jest bezpośredniego odwołania się „obowiązujących Polskich Norm” wprowadzanych rozporządzeniem ministra kierującego budownictwem. Uważa się, że Polskie Normy stanowią element wiedzy technicznej i wystarczające jest ogólne odwołanie się do niej w ustawie.

Korzystanie ze zbioru norm PKN w działalności obejmującej sprawę projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych zależy więc od projektanta przygotowującego projekt budowlany oraz od innych uczestników procesu budowlanego pełniących samodzielne funkcje techniczne w budownictwie. Formalnie jednak przepis Prawa budowlanego pozwala projektantowi obiektu budowlanego na „dowolność” w projektowaniu, ale pod warunkiem wykazania, że przyjęte rozwiązania projektowe zapewniają spełnienie wymagań podstawowych. Nie stosowanie norm jest oczywiście możliwe, ale praktycznie trudne, gdyż wykazanie przez projektanta w sposób kompleksowy, że zaprojektowana przez niego konstrukcja spełnia wymagania podstawowe inaczej niż poprzez spełnienie wymagań zawartych w istniejących już Polskich Normach wymagałoby przeprowadzenia szerokich studiów, a także często prac badawczych.

Odmienne sposoby korzystania z postanowień zawartych w Polskich Normach przyjęto w przepisach techniczno-budowlanych (wykaz tych przepisów zawiera załącznik nr 2). Dotyczy to, przede wszystkim, **rozporządzenia ministra infrastruktury z 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie** (Dz. U. nr 75/2002, poz. 690). W rozporządzeniu tym, w treści wielu paragrafów wprowadzono bezpośrednie przywołania, tzw. przedmiotowo-zakresowe, Polskich Norm; dokonano ich w ok. 50 paragrafach. Przywołania te mają postać ogólną i dotyczą jedynie powiązania z podstawową tematyką normy, bez podania jej numeru i roku wydania. Zastosowany – dość nieprecyzyjny – sposób przywołania Polskich Norm powoduje jednak szereg trudności z identyfikacją właściwej normy, szczególnie dla osób, które nie śledzą na bieżąco wydawnictw normalizacyjnych. W tej sytuacji Ministerstwo Infrastruktury nowelizując na początku br. warunki techniczne dla budynków (rozporządzenie ministra infrastruktury z 7 kwietnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie – Dz. U. nr 109/2004, poz. 1156) wprowadziło załącznik do rozporządzenia zatytułowany Wykaz Polskich Norm przywołanych w rozporządzeniu. Załącznik ten zawiera precyzyjne informacje określające numery i tytuły Polskich Norm przywoływanych w odpowiednich paragrafach rozporządzenia. Takie precyzyjne wskazanie normy jest całkowicie jednoznaczne i w żadnym przypadku nie zwalnia projektanta z obowiązku przestrzegania przywołanych postanowień, mimo że w międzyczasie mogła zostać wprowadzona do zbioru norm PKN nowa norma zastępująca normę istniejącą. Działanie takie, czasami wbrew stawianym zarzutom o wstrzymywaniu postępu technicznego, jest jednak uzasadnione. Brak automatyzmu we wprowadzaniu nowych norm daje ustawodawcy gwarancję, że nie nastąpi, niekontrolowane przez niego (w tym przypadku Ministerstwo Infrastruktury) wprowadzenie innych postanowień zawartych w nowej normie, niż to było pierwotnie zamierzone. Ustawodawca przyjął założenie, że co pewien czas (przynajmniej raz do roku) załącznik zawierający wykaz norm podlegać będzie nowelizacji. Postanowienia nowych norm związanych merytorycznie z regulowanymi w rozporządzeniu zagadnieniami poddawane będą analizie umożliwiającej ewentualną nowelizację rozporządzenia, jak też przywołanie tej normy. Nie można również wykluczyć, że mimo ukazania się nowej normy w nowelizowanym rozporządzeniu utrzymane zostanie powołanie się na normę „archiwalną”.

Zaletą wykazu norm przywołanych do stosowania może być również to, że ustawodawca może dopuścić stosowanie norm „na zakładkę”. Z tego typu sytuacją mieliśmy do czynienia w latach 2000 – 2002, kiedy to dopuszczono alternatywność stosowania norm z dziedziny akustyki budowlanej, konstrukcji murowych niezbrojonych, konstrukcji stalowych i konstrukcji betonowych (np. normy PN-84/B-03264/PN-B-03264:1999).

Obecnie załącznik do rozporządzenia zawiera wykaz 60 pozycji, w których następują przywołania Polskich Norm: całkowita liczba przywołań wynosi 295, z tym, że szereg norm powoływanych jest wielokrotnie (w szczególności dotyczy to norm związanych z instalacjami elektrycznymi).

Stosowanie norm archiwalnych, tzn. zastąpionych przez nowsze normy, później zatwierdzone lub wycofanych ze zbioru bez zastąpienia musi odbywać się z pełną świadomością, że wyłączenie przez Polski Komitet Normalizacyjny norm ze zbioru norm aktualnych oznacza dezaktualizację zawartych w nich postanowień normalizacyjnych. Możliwe jest jednak przyjęcie ogólnej zasady, że taką normą należy traktować, jako zasób wiedzy technicznej, która – w szczególnych przypadkach – nadal może być przydatna. Z dniem wejścia w życie ustawy o normalizacji zaprzestane zostało prowadzenie zbioru norm branżowych, oznaczanych dotąd symbolem BN, przy czym istniejące zbiory tych norm zostały zarchiwizowane przez Polski Komitet Normalizacyjny. W praktyce oznacza to, że normy BN, analogicznie, jak normy wycofane, mogą być traktowane, jako element wiedzy technicznej.

Bardzo istotne relacje pomiędzy Polskimi Normami a ustawodawstwem w budownictwie wynikają z **ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych** (Dz. U. nr 92/2004, poz. 881). Ustawa ta przejęła wszelkie regulacje odnoszące się do wyrobów budowlanych, w tym zasady ich dopuszczania do obrotu i stosowania, zawarte uprzednio w Prawie budowlanym. Podane tu przepisy bazują na Polskich Normach wyrobu, w tym – na wspomnianych już poprzednio – normach zharmonizowanych.

Art. 4 ustawy brzmi:

„Wyrób budowlany może być wprowadzony do obrotu, jeżeli nadaje się do stosowania przy wykonywaniu robót budowlanych, w zakresie odpowiadającym jego właściwościom użytkowym i przeznaczeniu, to jest ma właściwości użytkowe umożliwiające prawidłowo zaprojektowanym i wykonanym obiektom budowlanym, w których ma być zastosowany w sposób trwały, spełnienie wymagań podstawowych.”

W art. 5 ust. 1 pkt 1 i art. 8 ust. 1 wprowadzone jest bezpośrednie odwołanie do Polskich Norm (w tym również zharmonizowanych).

Artykuły te brzmią:

art. 5 ust. 1 pkt 1: „Wyrób budowlany nadaje się do stosowania przy wykonywaniu robót budowlanych, jeżeli jest oznakowany CE, co oznacza, że dokonano oceny jego zgodności z normą zharmonizowaną...”

art. 8 ust. 1: „Oznakowanie wyrobu budowlanego znakiem budowlanym jest dopuszczalne, z zastrzeżeniem ust. 2-4, jeżeli producent, mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dokonał oceny zgodności i wydał, na swoją wyłączną odpowiedzialność, krajową deklarację zgodności z Polską Normą wyrobu...”

Powyższe zapisy ustawowe wskazują więc na konieczność stosowania w procesie atestacji wyrobów budowlanych wszystkich norm odnoszące się do nich; którymi są zarówno normy wyrobu, jak i normy na badania. Ewentualne odejście od norm istniejących jest możliwe, ale będzie to wymagało posłużenia się innym dokumentem odniesienia, a mianowicie – aprobatą techniczną.

Ustawa zawiera delegacje do wydania rozporządzeń wykonawczych przez Ministra Infrastruktury określających zasady i procedury wprowadzania wyrobów budowlanych do obrotu. Są to następujące akty prawne:

- rozporządzenie ministra infrastruktury w sprawie aprobat technicznych na wyroby budowlane (do czasu wydania tego rozporządzenia obowiązywać będzie rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 5 sierpnia 1998 r. w sprawie aprobat i kryteriów technicznych oraz jednostkowego stosowania wyrobów budowlanych – Dz. U. nr 107/1998, poz. 679),
- rozporządzenie ministra infrastruktury w sprawie deklarowania zgodności wyrobów budowlanych oraz sposobu ich oznaczania znakiem budowlanym (do czasu wydania tego rozporządzenia, nie dłużej jednak niż do 30 kwietnia 2005 r. obowiązywać będzie rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 31 lipca 1998 r. w sprawie systemów oceny zgodności, wzoru deklaracji zgodności oraz sposobu znakowania wyrobów budowlanych dopuszczonych do obrotu i powszechnego stosowania w budownictwie – Dz. U. nr 113/1998, poz. 728),
- rozporządzenie ministra infrastruktury w sprawie systemów oceny zgodności wyrobów budowlanych oraz sposobu ich oznaczania oznakowaniem CE (do czasu wydania tego rozporządzenia, nie dłużej jednak niż do 30 kwietnia 2005 r. obowiązywać będzie rozporządzenie ministra infrastruktury z 2 grudnia 2002 r. w sprawie systemów oceny zgodności wyrobów budowlanych oraz sposobu ich oznaczania znakowaniem CE – Dz. U. nr 209/2002, poz. 1779),
- rozporządzenie ministra infrastruktury w sprawie wykazu norm zharmonizowanych i wytycznych do europejskich aprobat technicznych Europejskiej Organizacji do spraw Aprobat Technicznych (EOTA),
- obwieszczenie prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z 19 grudnia 2003 r. w sprawie wykazu norm zharmonizowanych (M.P. nr 7/2004, poz. 117).

Wprowadzane do obrotu w budownictwie wyrobów budowlanych z pominięciem obowiązujących przepisów prawnych jest traktowane, jako czyn karalny. Ustawa o wyrobach budowlanych w art. 34 pkt 1 mówi:

„Kto wprowadza do obrotu wyrób budowlany nie nadający się do stosowania przy wykonywaniu robót budowlanych, podlega karze grzywny do 100 000 zł”.

Podejście takie jest w zasadzie oczywiste i uzasadnione, gdyż jest to jedyna droga zapewniająca zachowanie bezpieczeństwa oraz dająca gwarancję odpowiedniej jakości w budownictwie. Bazą dla przeprowadzenia atestacji wyrobów budowlanych będącą z kolei podstawą do wprowadzenia ich do legalnego obrotu jest odpowiednia Polska Norma (zharmonizowana lub własna) bądź też – przy braku normy, co dotyczy wyrobów innowacyjnych – tym dokumentem odniesienia staje się aprobatą techniczna (europejska lub wydana w kraju).

Rozwiązania prawne w dziedzinie normalizacji oraz w obszarze budownictwa dają pełną możliwość do obszernego korzystania ze zbioru Polskich Norm publikowanych w aktualnym katalogu Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Te dokumenty normatywne stanowią uznaną regułę techniczną, odzwierciedlającą w pełni aktualny stan wiedzy technicznej, sprawdzonej w praktyce. Poprzez powiązania z normalizacją międzynarodową (normy PN-ISO, PN-EN, PN-EN ISO) Polskie Normy wprowadzają równocześnie wymagania w zakresie bezpieczeństwa i jakości na najwyższym światowym poziomie. Polskie środowisko budowlane powinno w pełni wykorzystywać te możliwości.

Literatura

- [1] A. Pogorzelski, J. Sieczkowski : Polskie Normy i przepisy prawne w budownictwie, Beton w praktyce, Cement Polski, 2003 r.
 [2] A. Pogorzelski, J. Sieczkowski: Normy w budownictwie, Kalendarz Budowlany 2004, Warszawskie Centrum Postępu Techniczno-Organizacyjnego Budownictwa „Wacetob” Sp. z o. o.

Załącznik nr 1

Wyciąg

z wykazu norm zharmonizowanych z dyrektywą 89/106/EWG

(wg PKN – stan na 23 czerwca 2004 r.)

Lp.	Numer normy	Tytuł normy	Sposób wprov.	Uwagi
1	PN-EN 197-1:2002	Cement – Część 1: Skład wymagania i kryteria zgodności dotyczące cementów powszechnego użytku	T	2002-05-14
2	PN-EN 459-1:2003	Wapno budowlane – Część 1: Definicje, wymagania i kryteria zgodności	T	2003-10-24
3	PN-EN 588-2:2004	Rury włókno-cementowe do kanalizacji – Część 2: Studzienki włączowe i niewłączowe	T	2004-05-25
4	PN-EN 771-1	Wymagania dotyczące elementów murowych – Część 1: Elementy murowe ceramiczne	T	W 2004 r.
5	PN-EN 771-2:2004	Wymagania dotyczące elementów murowych – Część 2: Elementy murowe silikatowe	T	2004-05-21
6	PN-EN 771-3	Wymagania dotyczące elementów murowych – Część 3: Elementy murowe z betonu kruszywowego (kruszywa normalne i lekkie)	T	W 2005 r.
7	PN-EN 771-4:2004(U)	Wymagania dotyczące elementów murowych – Część 4: Elementy murowe z autoklawizowanego betonu komórkowego	U T	2004-02-27 W 2005 r.
8	PN-EN 845-1	Specyfikacje wyrobów dodatkowych do murów – Część 1: Kotwy, listwy kotwiące, wieszaki i wsporniki	T	W 2004 r.
9	PN-EN 845-2	Specyfikacje wyrobów dodatkowych do murów – Część 2: Nadproża	T	W 2004 r.
10	PN-EN 845-3	Specyfikacje wyrobów dodatkowych do murów – Część 3: Stalowe zbrojenie do spoin wspornych	T	W 2004 r.
11	PN-EN 934-2:2002	Domieszki do betonu, zapraw i zaczynu – Część 2: Domieszki do betonu – Definicje, wymagania, zgodność, znakowanie i etykietowania	T	2002-10-07

Lp.	Numer normy	Tytuł normy	Sposób wprov.	Uwagi
12	PN-EN 934-4:2002	Domieszki do betonu, zapraw i zaczynu – Część 4: Domieszki do zaczynów iniekcyjnych do kanałów kablowych – Definicje, wymagania, zgodność, znakowanie i etykietowania	T	2002-10-07
13	PN-EN 998-1	Wymagania dotyczące zapraw do murów – Część 1: Zaprawa na obrzutkę i do tynkowania	T	W 2004 r.
14	PN-EN 998-2:2004	Wymagania dotyczące zapraw do murów – Część 2: Zaprawa murarska	T	2004-05-13
15	PN-EN 1338:2004(U)	Betonowa kostka brukowa – Wymagania i metody badań	U T	2004-04-02 W 2004 r.
16	PN-EN 1339:2004(U)	Betonowe płyty chodnikowe – Wymagania i metody badań	U T	2004-04-02 W 2004 r.
17	PN-EN 1340	Krawężniki betonowe – Wymagania i metody badań	T	W 2004 r.
18	PN-EN 1344:2002(U)	Wyroby klinkierowe do budowy nawierzchni - Wymagania i metody badań	U T	2002-11-25 W 2004 r.
19	PN-EN 1433:2004(U)	Kanały odpływowe do nawierzchni dla ruchu pieszego i kołowego – Klasyfikacja, wymagania konstrukcyjne, badania, znakowanie i ocena zgodności	U T	2004-01-20 W 2004 r.
20	PN-EN 1457:2003/A1	Kominy – Ceramiczne wewnętrzne przewody kominowe – Wymagania i metody badań	T	W 2004 r.
21	PN-EN 1520:2003(U)	Prefabrykowane elementy z betonu lekkiego kruszywowego o otwartej strukturze	U T	2003-10-01 W 2004 r.
22	PN-EN 1857:2004(U)	Kominy – Części składowe – Betonowe wewnętrzne przewody kominowe	U	2004-05-31 W 2005 r.
23	PN-EN 1858:2004(U)	Kominy – Części składowe – Betonowe kształtki do przewodów kominowych	U	2004-05-31 W 2005 r.
24	PN-EN 1916:2004(U)	Rury i kształtki betonowe, żelbetowe i z betonu sprężonego do kanalizacji	U T	2004-01-20 W 2004 r.
25	PN-EN 1917:2004	Betonowe, żelbetowe i włóknocementowe rewizyjne studzienki włazowe	T	2004-02-16
26	PN-EN 12446:2004(U)	Kominy – Części składowe – Betonowe zewnętrzne elementy ścienne	U T	2004-05-31 W 2005 r.
27	PN-EN 12620:2004	Kruszywa do betonu	T	2003-11-07
28	PN-EN 12839:2002	Prefabrykaty betonowe – Elementy ogrodzeń	T	2002-11-12
29	PN-EN 12859:2002	Płyty gipsowe – Definicje, wymagania i metody badań	T	2002-12-06
30	PN-EN 12860:2002	Kleje gipsowe do płyt gipsowych – Definicje, wymagania i metody badań	T	2002-12-06

Lp.	Numer normy	Tytuł normy	Sposób wprow.	Uwagi
31	PN-EN 13043:2004	Kruszywa do mieszanek bitumicznych i powierzchniowych utrwaleń stosowanych na drogach, lotniskach i innych powierzchniach przeznaczonych do ruchu	T	2003-11-20 2004-03-15
32	PN-EN 13055-1:2003	Kruszywa lekkie – Część 1:Kruszywa lekkie do betonu, zaprawy i zaczynu	T	2003-09-23
33	PN-EN 13 139:2003	Kruszywa do zapraw	U T	2003-10-03 2003-12-05
34	PN-EN 13242	Kruszywa do niezwiązanych i hydraulicznie związanych materiałów stosowanych w pracach budowlanych i budownictwie drogowym	T	W 2004 r.
35	PN-EN 13450:2004	Kruszywa do podbudowy kolejowej	T	2003-11-18 2004-02-27
36	PN-EN 13502	Kominy – Wymagania i metody badań ceramicznych końcówek przewodów	T	W 2004 r.

T – norma zatwierdzona w języku polskim

U – norma uznana za PN w języku oryginału

Załącznik nr 2

Wykaz

rozporządzeń (warunków technicznych) wydanych na podstawie art. 7 ust. 2 ustawy – Prawo budowlane

- 1) Rozporządzenie ministra infrastruktury z 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. nr 75, poz. 690 oraz z 2003 r. nr 33, poz. 270),
- 2) Rozporządzenie ministra łączności z 21 kwietnia 1995 r. w sprawie warunków technicznych zasilania energią elektryczną obiektów budowlanych łączności (Dz. U. nr 50, poz. 271),
- 3) Rozporządzenie ministra gospodarki z 30 lipca 2001 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. nr 97, poz. 1055),
- 4) Rozporządzenie ministra transportu i gospodarki morskiej z 26 lutego 1996 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać skrzyżowania linii kolejowych z drogami publicznymi i ich usytuowanie (Dz. U. nr 33, poz. 144 oraz z 2000 r. nr 100, poz. 1082),
- 5) Rozporządzenie ministra obrony narodowej z 2 sierpnia 1996 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać obiekty budowane nie będące budynkami, służące obronności Państwa oraz ich usytuowanie (Dz. U. nr 103, poz. 477 oraz z 2001 r. nr 120, poz. 1291),
- 6) Rozporządzenie ministra gospodarki z 20 września 2000 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi

- dalekosiężne do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie (Dz. U. nr 98, poz. 1067 oraz z 2003 r. nr 1, poz. 8),
- 7) Rozporządzenie ministra ochrony środowiska, zasobów naturalnych i leśnictwa z 20 grudnia 1996 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane gospodarki wodnej i ich usytuowanie (Dz. U. z 1997 r. nr 21, poz. 111),
  - 8) Rozporządzenie ministra infrastruktury z 16 stycznia 2002 r. w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dotyczących autostrad płatnych (Dz. U. nr 12, poz. 116),
  - 9) Rozporządzenie ministra rolnictwa i gospodarki żywnościowej z 7 października 1997 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (Dz. U. nr 132, poz. 877),
  - 10) Rozporządzenie ministra transportu i gospodarki morskiej z 1 czerwca 1998 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać morskie budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie (Dz. U. nr 101, poz. 645),
  - 11) Rozporządzenie ministra transportu i gospodarki morskiej z 31 sierpnia 1998 r. w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dla lotnisk cywilnych (Dz. U. nr 130, poz. 859),
  - 12) Rozporządzenie ministra transportu i gospodarki morskiej z 10 września 1998 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle kolejowe i ich usytuowanie (Dz. U. nr 151, poz. 987),
  - 13) Rozporządzenie ministra transportu i gospodarki morskiej z 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. nr 43, poz. 430),
  - 14) Rozporządzenie ministra transportu i gospodarki morskiej z 30 maja 2000 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogowe obiekty inżynierskie i ich usytuowanie (Dz. U. nr 63, poz. 735),
  - 15) Rozporządzenie ministra obrony narodowej z 4 października 2001 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać strzelnice garnizonowe oraz ich usytuowanie (Dz. U. nr 132, poz. 1479).

Przepisy wydane na podstawie art. 7 ust. 3:

1. Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 16 sierpnia 1999 r. w sprawie warunków technicznych użytkowania budynków mieszkalnych (Dz. U. nr 74, poz. 836)